

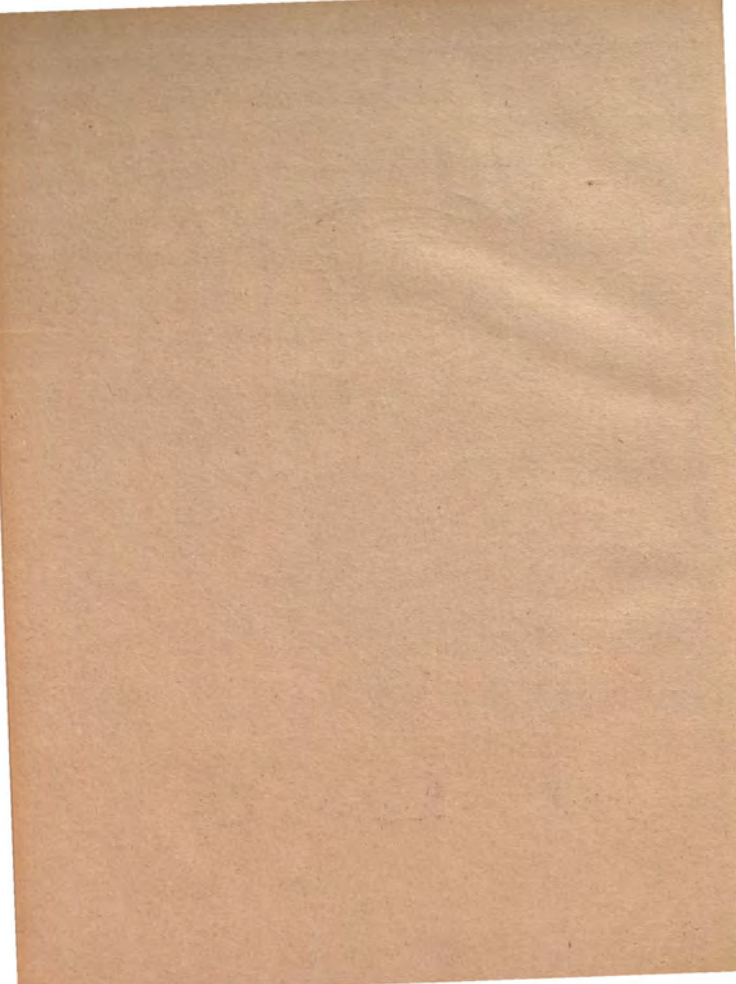
ПРОБЕРА
210

КНИГА ВТОРА И ТРЕТА * 1946 г.

АЗ СЛУЖА

ОРГАН НА БЪЛГАРСКИ МЛАДЕНКИ ЧЕРВЕН КРЪТ

из сундука

МЛАДЕЖКИ ЧЕРВЕН КРЪСТ В ДНЕШНОТО ВРЕМЕ

Тази година се навършват 25 години от основаването на Младежки Червен кръст. Замислен от начало, като поделение на Червения кръст сред младежта за пропагандиране идеите на Червения кръст сред младежта — идеи на хуманност, човеколюбие, взаимопомощ, подготовка на кадри за първа и бърза помощ, за разпространяване здрава просвета и хигиена сред учащите се, да всажда в младежите червенокръстни идеи на демократичност и другарство, да възпитава младежта в дух на международна солидарност. Младежкия червен кръст нараства в една масова и демократична организация. Младежкия Червен кръст в своето 25 годишно съществуване, става любима организация на нашите деца и юноши. Тя добива морален и обществен кредит, тя се окрепва и разраства. Постепенно тя разширява своите основни задачи, поставени в началото и започва да задоволява всеотрядните нужди на младежта. Младежки Червен кръст поема грижата за създаване станове-школи през лятото, където младежта може не само да учи, но и да спортува, а разширяват се също така и задачите в културно-просветно и обществено отношение. Опитът на „Бранник“ да включи тази любима за младежта организация в своите редове срещна силен отпор от червенокръстката честна младеж. Младежите червенокръстци и техните ръководители, особено в нисовите организации, не можаха да се примирят и не желаеха да служат на тесногрудите идеи на „Бранник“. Обаче въпреки силния отпор и съпротива беше измислена формулата — Младежки Червен кръст да стане колективен член. С това организацията загуби своята самостоятелност, загина и постепенно загуби грамадна част от своите членове.

На 9 септември Младежкия Червен кръст пое отново своите изпитани позиции — близо до народа, в унисон с неговите тежненя и разбираня. Младежки Червен кръст отново доби свободата да се развива като демократична антифашистка организация. Днес организацията е почти възстановена, обаче новите факти и събития, които станаха в нашата страна не могат да не се отразят в живота на нашите организации. Нашият народ и неговата младеж са в уединено, стройителство, на преден план е борбата против фашизма. Нашият народ желае да установи нов демократичен ред, желае да установи нов обществен морал, да ликвидира с всички отайки от миналите режими, които безцеремонно разполагаха със свободите на народа ни, такава страна ни от катастрофа към катастрофа. Нашият народ подкрепя своята власт. Властта на О. Ф. ще даде всичко, за да види своята родина щастлива и силна. Задачите, които стоят пред младежта са огромни и важни. За тяхното реализиране работи цялата младеж, която се включва не само в младежките организации, но и във всички масови културно-просветни идейни организации.

Младежкия Червен кръст даде своя принос в борбата срещу фашизма през време на Отечествената война. Хиляди коети и подаръци, многото насрочителни писма, които нашите членове изпратиха на фронта, преданната служба по спирки и санитарни влакове, говорят за изострено обществено съзнание на червенокръстката младеж към събитията, които прежда на нашата страна. Демократичните традиции, възпитанието в служба на народа, разбирането за международна солидарност ще позволят на нашата младеж да включи своите усилия към усилията на цялата демократична антифашистка младеж, както в борбата за ликвидиране на фашистката идеология и практика, така също и за установяване на днешната отечественофронтowska демокрация, за по-щастливо бъдеще на нашата страна.

Младежкия Червен кръст развива своята дейност главно в училищата. След 9 септември в нашите основни и прогимназиални училища се създаде организацията „Септемвриче“, а в нашите гимназиални училища се създаде Е. М. О. С. Целите и задачите на тези организации в много отношения покриват целите и задачите на Младежкия Червен кръст. Обаче, Младежкия Червен кръст, покрай общомладежките задачи, които има да осъществява, има и свои специфични особености, които липсват в горепомнатите организации. Това положение налага, щото младежта, включена в „Септемвриче“, Е. М. О. С. и Младежки Червен кръст да не разкъсват своята дейност, а напротив, да обединят своите усилия за възпитанието на нашата учаща се младеж. Младежки Червен кръст чрез своите курсове за първа помощ цели да опознае нашата младеж с елементарните познания по първа и бърза помощ при бедствия и войни, чрез хигиенните курсове, които се устрояват се цели да се въседят здравни навици и по този начин да пручим нашата младеж към изискванията на съвременната медицина за по-добро здраве. С това Младежки Червен кръст ще допринесе грамадна обществена полза за народното здравеопазване. От друга страна широката културно-просветната и физкультурна дейност, която развиват останалите младежки организации, дават възможност да се оформи, както физическия, така моралния и обществен образ на нашата младеж. Младежки Червен кръст никога не се е стремил да поткъсне своята дейност от дейността на другите младежки организации. Той винаги е търсил сътрудничество и подкрепа в тях. Това важи още по-вече за днешно време. Младежки Червен кръст ще се стреми активно да сътрудничи, както със „Септемвриче“, така и с Е. М. О. С. за една народополезна дейност, в рамките на днешната отечественофронтowska държава. Ето защо, при провеждане на нашата дейност ние няма да бягаме от сътрудничество, но и ще подполюем най-дейно както „Септемвриче“, така и Е. М. О. С. Дружеските отношения между трите организации, които се забелязват по места, трябва да бъдат още по-силно и здраво развити. Съгласуване на дейността, която е отпочната по места, трябва да бъде още по-цялостна и пълна. И ако някъде има още затваряне на нашите организации в себе си, ако има откъсване от останалата се учаща младеж, включена в „Септемвриче“ и Е. М. О. С., то трябва незабавно да бъде ликвидирано и тези, които са причина за това откъсване дори да бъдат отстранени. Само така ние бързо ще поправим някои опити на отделни реакционни настроени групички, които желаят да използват демократичността на нашата организация за свои цели и намерения.

Нашата червенокръстката младеж не само ще съдействува, но и активно на дяло ще покаже своя демократичен антифашистки облик и възпитание.

Д-р ГЕОРГИ АНГЕЛОВ

Председател на Върховното управление
на Българския Млад. Червен кръст.

25 ГОДИНИ МЛАДЕЖКИ ЧЕРВЕН КРЪСТ

Четвърт век живот на организацията Б. М. Ч. Кръст! Четвърт век борба за човеколюбие, милосърдие и взаимопомощ! Това са години, в течение на които хиляди български младежи с ентузиазъм и единствено желание да помогнат на всеки страдащ, изоставен, ранен, са работили неуморно, верни на своя свят девиз: „Аз служа“.

На са били една или две пречките, които те са срещали в своята неуморна дейност. Съзнаването, обаче, че българските червенокръстци са призовани да изпълнят светлия си дълг към човечеството и поддържало крепки силите им за отбиване всички злономерни посегателства. Съкрушителен удар за Младежки Червен кръст беше погледането му от организацията Бранник в 1942 година. Но веднага след 9 септември нашата организация възкръсна, възроди се за още по-интензивен и ползотворен живот.

Тази година Б. М. Ч. кръст ще празнува своята 25 годишнина. На този тържествен ден всеки един от нас неволно ще обърне поглед назад, за да потърси началото на тази човеколюбива световна организация. И тогава, сред жестокия бой при Солферино, сред адския, нечуван ужас на войната пред нас ще излъхне образа на оня човек, който пръв е почувствувал нуждата от организирано раздаване на милосърдие. Пред нас е блажител дик на швейцарца Хенри Дюнант, име, което като светла звезда ще огрява сърцата на хората и ще прави от тях извори на човеколюбие. Веднага след битката при Солферино — 1859 г. той започва да ратува за създаване на армия от герои с любящи сърца, човеколюбци, милосърдни хора, включени в една организация, в помощ на болни и ранени през време на война. След много усилия в 1864 година той успява да предизвика международна конференция в Женева, на която се полагат основите на организацията Чер-

вен кръст. По-късно идеята се възприема от всички културни държави, а в 1885 година се заражда и нашия и Българския Червен кръст.

Минават още години. Народите отново се изправят едни срещу други. Избухват Балканската, а после и Световната войни. Пак жертви, пак ранени и безпомощни. Но сега Червеният кръст бди над всеки страдащо сърце и раздава милосърдие.

И ето тук-там, по подкрепителни спирки и гари, в болници и лазарети се забелязва свежето, още детско лице на някоя българска девойка или младеж — гимназист. И те искат да помогнат на страдащите, и те искат да принесат в дар своята младост и милосърдие!

След сключаване на мира, 1918 година, в Европа се получават подаръци от група американски младежи. Идеята се заражда и не след дълго в света се ражда ценната рожба на Червения кръст — организацията Младежки Червен кръст.

През н. декемврий 1921 год. се образува и у нас новата организация — Български младежки Червен кръст. Тук намират поле за работа хиляди съзнателни български младежи и с устрем и желание започват да градят човечното дело на Червения кръст. Така започна живота си Младежкия Червен кръст у нас. Осъе веднага младежите червенокръстци си поставят за цел от една страна създаването на здравни навици у всеки българин, за да се намалат болестите и страданията, и от друга възпитаване на младежта в духа на основните начала на организацията — човеколюбие, милосърдие, взаимопомощ, демокрация и международна солидарност.

От момента на създаването си Б. М. Ч. К. върви към светъл възход, благодарение на наременните задачи, които той поставя в живота на младежите, на младежкия интуитивизъм, както и на постоянната подкрепа на д-во Червен кръст и държавата.

Доказателство за интензивния живот на организацията са многостранните прояви на младежите-червенокръстци. За пръскане на здравна просвета те не са жалели нито средства, ни труд, като са уреждали редица сказки, беседи, курсове за първа помощ и снабвявали са училищата с всички предмети, нужни за запазване на хигиената.

Голямата задача на червенокръстците — пробуждане на социално чувство у всички български младежи — бива осъществена чрез редица похвални прояви. Неизброими са посещенията в болници и сиропиталища, уреждането на коледни елхи с подаръци, раздавани на бедни деца, настаняване на бедни ученици в летищата и още много, много други.

Всички нужни средства червенокръстците са си набавяли сами, чрез томболи, изложби от собственоръчно изработени предмети, продажба на картини, от колеауване, лазаруване, забави, утра, благотворителни концерти, отглеждане на буби, кокошки и пр.

Особена грижа българските червенокръстци са положили за закрепване на дружбата им с червенокръстците от други страни. Те са водили кореспонденция с много държави, като често са я разностранно обменяли с разнизна на албуми из нашия народен бит и из живота на Българския младежки Червен кръст в страната. На изложбата по време на международния учителски конгрес в Женева — м. август 1926 год. е бил показан български албум от междушколската кореспонденция на клона Младежки Червен кръст при 2-ра соф. мъжка гимназия. Подобен албум, изработен от 1-ва прогимназия в гр. В. Търново е бил изложен през 1927 год. м. юлий на конференцията в Брюксел.

Размяната на подаръци е била една мила проява на разбирателство между червенокръстците от цял свят. Всяка година в България са пристигали значителни количества подаръци от чужбина.

Една от най-познатите дейности на Б. М. Ч. кръст са урежданите курсове за първа помощ, за хигиена, за майчинство, противопожарно и противохиническо дело, радиотелеграфия и др. По този начин хиляди български младежи са били подготвени да бъдат полезни на съотечественците си

при обществени бедствия и войни; много селски момичета са преминали курсовете за майчинство; а много деца, още от най-ранна възраст, са били внедрявани здравни навики, които те запазват през целия си живот. За всаждаване у младежите дух на човеколюбие, милосърдие и взаимопомощ Б. М. Ч. кръст е полагал големи грижи. В училищата са изнесали множество сказки, беседи, реферати, издавани са книги. Наред с това е излизало списанието „Аз служа“. Като шедър разказник на човеколюбивите идеи на Червения кръст са служили множество лагерни школи, уреждани от организацията М. Ч. кръст. В становавете — школи наред с закрепването на организацията им, младежите червенокръстци са получавали отлична санитарна подготовка, а момичетата са практикували домакинство и са изучавали найчистото. В всеки момент младежите червенокръстци са се стремели да бъдат полезни на своя народ. Чрез трудовите си станове те са били в полза на селото, като указвали ценна помощ на салиианя в тежката му летна работа. Вземали са също дейно участие при засаждане на изкуствени гори и са построили над 2000 къдички за полезни птици.

При всичката жар, желание и себепотрицание, с които работеха българските червенокръстци, през 1942 година те трябваше да получат жестока, незаслушена присъда. Тяхната организация бе отнета, изграденото от тях с толкова труд и мъжко рухна. Но идеята е вечна — тя не се руши! Духът остана незасегнат. Организацията Б. М. Ч. Кръст не съществуваше, но червенокръстци имаше много и много, и те носеха свещения огън на човеколюбие и милосърдие в своите сърца.

Иเสมอ след три години те бяха šťastливи да положат нови здрави, никого неразрушени основи на любимата си организация.

Б. М. Ч. Кръст възникна отново в първите дни на Отеченствената война. Младежите — червенокръстци не бяха напълно подготвени за техните военновременни задачи. Но младежите им ентузиазъм и безкрайното желание да служат на народа си им даде сили да работят неуморно през цялата война. На фронта, в санитарни ежкове, линейки, в болници и казарми се виждаха младежи, които бдяха неуморно над всеки, нуждаещ се от помощ и утех. Тяхните топли луми сгряваха сърцата на умирания войн, на бедното сираче, на разплаканата майка. Те действително бяха на поста си.

Войната свърши! Но ентузиазмът в тях не угасна. Винаги неуморно те предприеха широка дейност за закрепване на организацията си. Тя ще преуспее, защото свети и вечни са целите, за които тя се бори.

Сега пред всички нас се откриват нови задачи, при успешното изпълнение на които Младежкият Червен кръст може да бъде горд, защото те ще допринесат за истинското благоденствие на българския народ.

Нека се наляваме, че а резултат на нещата и на следващите поколения неуморна работа, не ще бъде далеч деня, когато а България няма да има нито един стравец, нито един безпомощен, нито едно изоставено селно дете и най-после, нито един човек, който да не е червенскръстец по сърце.

Евгения Паницерска

В библиотеката на Червения кръст

ФЕРДИНАНДО ПАЛАШАНО (1815 — 1891)

Д-р Фердинандо Палашано е военен хирург в войската на неаполитанските Бурбони. Той е един от първите носители на идеите на Черв. кръст.

Палашано считаше, че неговите задължения като военен хирург не се заключават само в грижите за здравето на войниците, когато те са болни или ранени, но и в грижи за помещението, в които те живеят, за храната и облеклото им. Той виждаше също така колко много страваха ранените и то само по причина на недостатъчните грижи от и без туй малкия санитарен персонал или пък поради недоброясвестност в санитарната служба. А е било така лесно да се спасят толкова хора, ако имаше достатъчно лекари и санитарен персонал.

Разсъждавайки върху тези проблеми Палашано дойде до заключението, че „животът на ранения на война е свещен и той трябва да бъде третиран като неутрален и като такъв трябва да бъде защитаван и подпомаган от която и да е от биещите се страни“. Това бе една идея, която щеше да се наложи за бъдеще. Създавателът ѝ, обаче, първо изпитва върху себе си трудностите, които трябва да се преоделят.

През 1848 година сицилианците вдигат въстание срещу владичеството на Бурбоните. Генералът от кралската войска Фланджеро обсажда гр. Месина. Палашано, престъпвайки генералската заповед — да не се дава подслон на ранените въстаници, се грижи една-во за болните и ранените от двете страни. Повдигнато е било обвинение срещу него за неподчинение на заповед. На обвинението Палашано достойно отговори, че за него ранените са съещени без разлика на коя страна се бият и че те не могат да бъдат считани за войници от неприятелската армия. Заплашен със смърт, Палашано се отървава с няколко години затвор. Десет години след излизането му от затвора продължава преследването му, обаче, нищо не е в състояние да сломи упоритостта на този човек, който продължаваше да поддържа своите човеколюбиви идеи и през време на Кримската война и през Италианската кампания в 1859 год.

На 10 юни 1861 г.д. Ариро Аро публикува едно отворено писмо до Военното министерство, в което искаше имунитет за лекарския и амбулаторен персонал на бойното поле. Той предлагаше бяла лента, която да служи за знак на неутралитета. Палашано подкрепи идеята на Аро. В една своя реч пред Академията на науките в Неапол на 29 декември 1861 год. той заяви, че освен имунитета на санитарния персонал, трябва да се възприеме от един международен конгрес или при война от специално съглашение между воюващите, и неутралитета на ранените. Палашано намираще, че войските трябва да бъдат задължени:

- 1) да разменят ранените пленници веднага след боя;
- 2) да се пренасят всички тежко ранени войници от санитарната служба на коя и да е от войските;
- 3) да се разреши на санитарния персонал да се грижи и за ранените в неприятелска територия като се движат с ескорт за собствена защита и да остават там, докато свърши работата си;
- 4) в случай на обсада, в добавка към размяната на ранени, да се позволи на обсадената войска да изпрати своите ранени в някоя неутрална страна, която пожелае да ги приюти.

Този топлосърдечен и енергичен човек умря на 28. XI. 1891 год и биде погребан в Неапол. Палашано, Донан и Моанио, това са трите големи, имена свързани с ранната история на Червения Кръст.

Световната младежка седмица и Българският младежки Червен кръст

Мирът е извоюван...

Всяка година от първия пролетен ден за северното полукукло — 22 март започва отпразнуването на Световната младежка седмица. Седмичата се празнува от младежта в целия свят. Миналата година Световната младежка седмица мина под знака на многоочакваната близка вече победа над фашизма. Тогава все още младежта от целия свят само мечтаеше за мир и самоотвержено се бореше. Тази година, обаче, Световната младежка седмица ще се празнува при спечелена пълна победа.

Под знака на какви бъдещи задачи ще се празнува тя?

Не са много далече дните, когато и нашият собствен народ изпитаваше огнения ужас на войната. Не са далеч дните, когато над нашата страна се вееше черния плащ на фашизма и робството. Ние помним и дълго ще помним тези дни. Затова нашите усилия заедно с усилията на младежта от целия свят ще бъдат насочени през тази годишната Световна младежка седмица към установяване на справедлив и дълготраен мир, към възстановяване на разрушената от войната и към окончателното разобличаване и унищожаване на фашистките остатъци.

За установяването на здрав и справедлив мир младежта от всички страни ще подкрепя каузата на Организацията на обединените народи, защото ние знаем, че само сътрудничеството и искреното разбирателство между народите, а най-вече между трите велики нации — СССР, САЩ и Великобритания, могат да гарантират мир и благоденствие на света. Победата е спечелена, трябва на всяка цена да бъде спечелен и мира.

Тесните международни връзки на младежта също ще бъдат от огромна важност за запазването на установения мир. В живота на световната младеж сега има един нов факт, един факт с изключителна важност. Това е създаването на Световната федерация на демократична младеж. Федерацията ще допринесе много за световния мир и за сметлото бъдеще на младежта. Общите усилия могат да разрешат и най-трудните задачи. Затова ние сме в пълна подкрепа на Световната федерация на демократична младеж, а подкрепа на нейните светли идеи. Младежки Червен Кръст години наред ретува за здрава международна солидарност и не може да не сията всеки успех в тази област и за свое дългосрочно постижение. Дълбоката неразрушима вяра на всеки червенокръстец е, че рано или късно международната солидарност, международното единство ще бъде осъществено и човечеството ще опита плодотворен мир и разбирателство между народите.

В тежката борба срещу фашизма младежта помисли скъпи жертви. Тя даде бойци на фронта, тя даде отвлечени из собствената им страна пленници в различни унищожителни лагери, тя даде, най-после, борци в съпротивителното движение. Спрямо тези герои фашистките банди извършиха неопишуеми зверства. Това бе на практика фашистката идеология — идеология престъпна, човеконенавистническа и кървава. Младежта се бори и ще продължава да се бори срещу фашизма до неговото пълно унищожаване. Б. М. Ч. К., сам твърде тежко пострадал от фашизма, стои героиколюбиво на страната на антифашистката борба и ще се бори

с всички сили срещу фашистките попълнения, откъдето и да идат те. Б. М. Ч. К. е преди всичко антифашистка демократична младежка организация.

За възстановяване разрушенията от войната младежта е готова и е в състояние да подпомогне дейно и ефективно всяко начинание. Младежта може да вземе участие в пролетната сента, в почитването на градове и села, засегнати от огъня на войната, в подпомагане на нуждещи се младежи в нашата и чужди страни, където войната е и направила по-страшни поражения, в подпомагане на сиречите от войната, в образуването на

ударни бригади и изпращането им в олуштените страни. Всички тези задачи конкретно указани в едно писмо на СФДМ до младежта от различните страни, съсем не са чужди на Младежкия Червен кръст. Напротив, в основата на червенокръстката идеология стои високо благородното задължение — жертвоготовна служба към човека. И девизът на Младежкия Червен кръст е „Аз служа“.

Световна младежка седмица е празник и за Българския младежки Червен кръст. Нека тържествено да я отпразнуваме!

А. Големанов

ЛИТЕРАТУРА И Изкуство

СЕРГЕЙ РУМЯНЦЕВ

Сергей Румянцев е певец за социална правда, певецът на селската неволя. Роден на 25. II. 1895 год. в с. Бълинчево, Лукоанско, син на бедни и скромни родители, той още от малък проявява любознателната природа и любов към книгата. Първоначалното образование получава в родното си село, прогимназиално в Луковит, а гимназиално в Плевен. Още в ученическите си години се проявява като многообещаващ поет.

В началото на Балканската война той участва в доброволческите отряди, а впоследствие става ротен командир на Дохранския фронт. На кървавите тесните рамки на учителската професия. На 1 май 1921 год. пламенно повежда селяните към бойна манифестация и издига левчарски лозунги. Това събитие предизвиква анкета от училищния инспектор. По-късно Сергей Румянцев получава служба при Народния театър в София. Голямата чест възлупа душата на скромния селски син, той замисля за София. Борбите на Земеделския съюз и на неговите първи хора срещу престъпната дворянска камарила, преди военната катастрофа, Радомирските бунтове и Владайските събития са засягали силно неговата чувствителна, поетична и борческа душа. Получил земеделско кръщение още в люлката и селската неволя и усетил пулса на земеделското движение, той замислява всецело с цените и борбата му. Динамиката, движението, твърдата воля за борба минават като ивканка червена нишка през произведените на Румянцев; На шурци, Оранжевогвардейци, Вода ни напред. Селяци, Ликувай орачо сдружен и Орачи. Макар и със силно пропаганден характер, тези стихотворения говорят за воля и поетичен талант.

Една велика изповед за този син на българското село е елегията „Носталгия“, от която въздъхновено, съдено и пленяващо лъха тъга, мъка и синовна любов. Румянцев е бил многообещаващ поет-сатирик и хуморист, но участието му в партийните борби не са му позволили да даде чисто художествени творби. Макар и твърде скромно и малко да е творчеството му, то е ценно със своя селски колорит и чисто земеделска идеяност.

На 16 април 1925 год. една черна каминетка откарва Сергей Румянцев към Захарната Ф-ка и вече не го връща.

Така кървожадното априлско чудовище отнема живота на въздъхновения син и певец на българското село.

фон на войната ярко изпълват неговото безстрашие, храброст, самообладание и съобразителност.

След войната Румянцев става народен учител в с. Златна Панега — Тетевенско. В първите години след войната е студент по литература, а после се прехвърля в правния факултет. За кратко време била учител и в родното си село. Той е основател на прогимназия в селото си, като същевременно преподава в нея по френски и български език. Ползвал се е и е говорил добре; френски, немски, руски и сая е учил английски език.

Неговият буден дух обаче, не го задържа и

Сергей Румянцев

НОСТАЛГИЯ

На грижата несретен беден син
оставих те, о родно село, с мъка
и в пазвата на тъжната разлъка
по теб тъгувам морен и самин.

Тъгувам аз сред болка и нерадост
по твоите заченати поля,
където волно мойта волна младост
на своите златни люлки ме люля.

Тъгувам аз по твоята равнина,
де златна нива златен клас налива
сред люлката свещено-мълчелива
на своята свещена тишина.

И все така те помня, мое село:
ти тулиш се в мълчание и сън,
и слънцето, коси над теб разплело,
целува те със своя златен звън.

И ти се къпеш в глъхналия вир
на своята предвечна самотия,
загледано в небесния ефир,
към който мудро синкав дим се вие.

И все така смълчано аз те помня
във своите нерадостни мечти
и в дни на скръб душата ми бездомна
към тебе се възнася и мълчи.

И винаги омръкнал от печали,
в студените прегръдки на града —
тъгувам аз по дните отлетяли
далеч от теб — в нерадост и беда.

И искам аз отново да се върна,
и цял живот на тебе да отдам,
нерадостната майка да прегърна
и своята нерадост да й дам.

И аз ще дойда пак при своите братя,
ще дойда аз несретен и самин:
стопли ме ти във своите обятия,
кат бедна майка, бедния си син!

Уляна

разказ от Н. Кудамов

В края на ноември аз се бях упътил за една чест морска пехота, която тогава отбравяваше околността на малката железопътна станция В., кожно от Ладонското езеро. Настъпните студове се бяха сменили в тези дни с по-топло време. Къщата постоянно боксуваше по плъзгащите, изровени от борбите пътища. При това „Синът на стелите“ — шофьорт, наречен така заради шароскулото си лице и тесните си очи — беше против това пътуване по някои свои „бензинови“ съображения. А известно е, че ако шофьорт не е в настроение, и бензинът не гори. Отначало се запуши карбораторът, после при преминаване на малък мост едно от колелетата затъна между пътите на старата дървена настилка. После обхркахме пътя. С една дума, ранното ноемврийско съвечеряване ни завари на открито поле, на някъкъва пуст път, засипан от започналата снежна виелица. Дълго не видяхме нито село, нито срещнахме камион. Започна бързо да се стъмае, виелицата се усили и шофьорт заяви, че бензинът се свършва и че е по-добре да се върнем. Но къде?

Аз реших да пътувам по-нататък, като изхождах, да си призная, само от убеждението, че в живота е по-добре да се въртам напред.

Най-после се добрахме до самотна барака. Шофьорт, като видя дим над пропусчения покрив, въртя колата в двора и след няколко минути влязохме в единствената оцеляла стая, с тапан, подпиран с две дървени греди. Още в двора забелзах, написани с тебешир върху стената, цифри и немски надпис „Belegt“, който се среща навсякъде из селата, където немците са оставяли свои части за престой. Но и без този надпис, можеше още от пръв поглед да се разбере, че те са били вече тук. Този, който не е видал, как живеят жителите на разрушените и разграбените от окупаторите села, няма представа за жестоката сиромашия, за крайната оскудица в живота на хората, останали в пепелищата.

Стаята, в която влязохме, беше осаетена само от светлината на горещата печка. На закочените на тапана сухи пръти се сушеше бельо; стаята миришеше на кисело, беше залушено. Върху дървен креват сеяха, като птичета в гнездо, четири полусъблечени дечица. Младо момиче переше бельо в корито, а наред с нея, вероятно майката, чистеше картофи. До самота врата слабичко момиче, тринадесетгодишно, с слабата си ръка въртеше каменен хронел и мелеше някакви зърна. Момичето остави прането, избърса ръцете си в края на полите си и учудено ми погледна с черните си очи, много ясно открояващи се върху бялото й лице.

— Тук махаля ли е или село? — запитах аз, като я поздравих.

— Беше село, но с опаска го измело, — отговори тя не тървде дружелюбно. — Вие какво? Ще нощувате ли или само ще се грееете?

Това трябваше да се реши. От разговорите стана ясно, че къщата, в която бяхме попаднали, била единствената оцеляла от почти двеста къщи на голямото село Р., изгорено от немците. Когато го намерих на картата, видях, че сме се отклонили на 25 километра. Единствен път за езерото минаваше далеч отук, зад гората. Да се разчита тук на среща с някаква кола, която би могла да ни даде бензин или да ни вземе на бускър, беше безсмислено.

Няма нищо по-трудно от това да се изпрати шофьор на далечен път пеша. Но се наложи. Аз написих бележка до командира на частта, като го колах да ми помогне, и „синът на стелите“, след дълги приговорения и уговорки, най-после тръгна.

— Тия дещ чин са? — запита аз момичето.

— На сестра ми. . . Тя отиде за сено, но изглежда попаднала на мина. Цялата купа се разпръснала, от нея почти нищо не се намери. Момичето започна да нарежда децата под широкото дрипаво одеяло. Едно от тях, малко светлокосо момче, вероятно беше болно. Лицето му гореше и то тихо хленчеше. Момичето го взе на ръце и дълго го носи из стаята. После присеана на кревата и започна тихо да му пее песничка, думите на която ми бяха познати от детинство:

. . . За бавачка аз ти взех

вяртя, сълнце и орел,

Отлете орелът.

Слънцето се скри зад планината. . .

В нейния глас имаше толкова неизразима нежност и ласки, че цялото й същество изглеждаше пренесено от тази песен в някакъв друг свят. Беше чудно, почти невероятно, че е могло да се запази такова чувство на човечност и топлина при тази безпощадна беднотия.

Най-после песента замлъкна. Детето заспа, печката угасна и в голямата стая всичко потъна в тежък неспокоен сън, прекъсван ту от въздишките на жените, ту от виелиците стонове на гладните деца.

Аз задрахам на скамейката до прозореца. В полусън чух, как вратата се отвори, някой влезе и мъчливо се спря до вратата.

— Кой е там? запита момичето в тъмнината.

— Ти ли си Уля? Ела да ти кажа една дума,

— чу се разтревожен женски глас.

Известно време до вратата се чуваше шепот, след това вратата отново се затвори.

— Какво има Уляна? — запита майката, която лешеше на пода.

— Варвара Набодкова притича и каза, че немците минават през блатата. Селяните срещнали Профирий и той казал.

Майката се надигна в леглото си.

— Боят не се чува, — забеляза тя. — Да събудя ли командире, или нека спи още малко? . . .

— Да не го будим! Те навярно тихичко минават. Ставайте, в землянката трябва да се иде! — подкани момичето, като не бутна леко по рамото и заедно с майка си се зехва да вдигат децата.

Сънени, те бързо се обличаха и се слушаха във воя на вятъра през прозореша, запушен с къделя. В стаята беше почти съвсем тъмно и само огънят в печката хвърляше жълтеникави отблесци върху разтревожените лица и окъсаните дрехи на хората. Светлокосото момченце изглеждаше не на шега болно. То се опитваше с лагите си ръце да отбие кожата, в която Уляна го зевинаше, и като се задъхваше, плачеше така жално и безпомощно, че по лицето на момичето се търкуля сълза. Забелязах, че прави големи усилия да не се разплаче.

Най-после всичко беше готово. Излязохме един след друг на двора и като минахме празното място, право през снега, влязохме в христалака, отдето се отиваше към дола. Тук, на сръмното нанадолнище, беше издълбана дупка, която приличаше на пещера. Аз я осветих с фенера: по земята беше разхвърляна слама. Жените започнаха да нареждат децата, но изведнаж стана ясно, че болното дете не бива да остане в землянката.

— Ще се върна, — решително заяви Уляна, може би не ще ме убият като съм с детето.

— По-добре остави аз да отида, — протестира майката. — Ти си млада, няма да те оставят на мира!

Но Уляна не искаше да чуе. Тя извика Кляшка, своята по-малка сеестричка, и заедно с нея тръгна за къщи. Аз също излязох от землянката, като разхвърлях какво да правя. Сега нещо ми пречеше да се махна от тув. При това требаше да се погрижва и за колата. Да си призная, не бях напълно убеден, че немците сега могат да бъдат тук.

Във всеки случай, аз обходих дола, за да видя какво става по пътя, но беше много тъмно. Вилицата продължаваше, вятърът виеше с преднищата си сила и заглушаваше всеки звук в нощта.

Премръзнах, реших да се върна в землянката. Когато се вече спустих в дола, зад гърба ми откъм къщата, се раздаде глух вик и след него се чу изстрел.

Отново се хвърлих нагоре и, като излязох из христалаците, едва не се обляхих с Уляна. Затънала в снега, тя с мъка носеше детето и го закриваше с края на кошука си. Като ме видя, момичето тихо извика и падна заедно с товара си. Забелязах, че цялата трепереше.

— Какво стана там? — запитах.

Тя дълго не можа да проговори. Главът ѝ прекъсваше, дишаше с мъка, като че ли нискоя в душеше.

Взех от ръцете ѝ момченцето. То не плачеше, не помръдваше. Страшна догадка ме осени. Прилепих лицето си до неговото малко, доскоро горящо лице. Беше сухо, студено и безжизнено.

— Носете го по скоро, — помоли ме Уляна, като повдигна обронената си глава. По тона ѝ не можеше да се разбере, знае ли, че момченцето е мъртво.

— Отивайте, аз сега ще дойда, — добави тя настоятелно и нетърпеливо погледна към къщи. Малчаливо тръгнах с товара си към землянката. След мене тръгна и малката Кляшка.

— Те, гледам, току-що, дошли — каза тя за немците. — Мокри, на крака не се държат. Пиха ракия и захаркаха, в един червенкоос, като котарак. . . крещи по тяхному.

Момичето заплака и после продължи:

— Уля се дърпаше, тогава той звъни Матвейко и право през вратата — като го изхвърли. То отново и незауържимо се разплаче.

Майката взе от мене момченцето, положи го пред землянката, коленичи и започна да се моли с очи обърнати към небето. Вятърът развяваше прошарните ѝ коси и отнасяше думите на молитвата ѝ на пустинното поле.

— Господи, прости аз! — достигна до мен развънсувен шепот.

В този мисмент в тъмнината под навеса на къщата видях огнени езици, които се проточиха, издъгаха и лижеха сухата стена на постройката. Изведнаж пламъкът бързо се прехвърли на слямения покрив и го облява.

През дима и пламъците на разгаряния се показваха меки фигури на Уляна. Като хвърли хватка сено в грусти, тя бързо, без да се оглежда тръгна към дола.

Ние изтичахме настреща ѝ. Майката улови главата на дъщеря си с две ръце и я притисна до гърдите си.

Не минаха и няколко минути и старата сува стъпя, заедно с ширския слямен навес, лумтеше, обхващана от всички страни от глънците.

Вятърът изгъше пламъците, виеше и се носеше из полето в дивия и радостен танец на откъшенето.

Малко по-късно, като изхвърли огромен фонтан от искри, покривът се събори и къщата дим се понесеха към зминото небе. Видяхме, как се

отвори и ялото прозорче на пруста и тъмна фигура, наполовина изпадна навън, безсилно увисна в пламъците. Уляна се обърна и зведно с майка си тръгна към землянката, дето се бяха събрали децата, и жадно, с учудени и изплашени очи гледаха страшното зрелище на нощния пожар.

Кляшча донесе голяма детска шейна и постави на нея тялото на момченцето.

— Вие на къде сега? — запитах аз старичката,

— Къде? — каза тя. — Ние не сме лървите, които остават без покрив. Живеят хората, и ние ще преживеем. Към село ли, Уляна? — ласкаво се обърна тя към дъщеря си, като я промива по рамото.

По тона на старата се разбираше, че току-що случилото се е укрепило силите и увеличило надеждите ѝ за живот.

Уляна се освободи от обитията на майка си и се изправи. Лицето ѝ, осветено от отблясъците на пожара, изглеждаше спокойно, но очите ѝ блястяха необикновено. Когато извика при себе си децата, забелязах лека, като дихание, усмивка на нейните тънки устни.

След час на мястото на пожара пристигна голям отред наши разузнавачи и с тях зведно се появи „синът на стъпите“. В околността на голямото изгорано село започна ожесточено сражение. Аз изпратих жените и децата през полето до началото на гората и дълго гледах след тях, докато бавното шествие изчезна зад завоя на пътеката, водеща през заснежната гора към скритото зад дърветата село.

Вятърът утихна. Зората се сиваше в тържествено и безмълвно величие над студената равнина. По утилото небе, над кумините сред развалините, над редките дървета, оглозгани от мините, се разливаше розова светлина, от която засиха хиляди снежни иглички. Отнякъде, от другата страна на полето, долиташе пукот от картечница и когато замлъкна, в дълбочината на гората се чува удари на кълава.

Това бе началото на новия ден, който се раждаше над развалините на пелета на нощния пожар, сякаш като награда за благодарната чистота на извършения тук човешки подвиг.

В СЛУЖБА НА ЧОВЕКА

НОВОТО ЛЕЧЕБНО СРЕДСТВО ПЕНИЦИЛИН

През годините на втората световна война наредите бяха поставени на големи изпитания. В услуга на войната бяха впрегнати всички отрасли на живота. На медицината също така бяха поставени редица задачи. Започнаха се всестрани изследвания в най-различни посоки. Открити бяха много нови лечебни методи и вещества. Между тях осо-

бена известност придоби пеницилинът, който е начало на нова епоха в медицината и чийто възможности още не могат да се обозрят. Той е продукт на плесента *Penicillium notatum*, който го отделя в околната среда през време на своето растеже и яритежава свойството да пречи на развитието на много микроорганизми, които биха попаднали в допир с него. Подобно явление, когато един микроорганизъм отделя вещества, които пречат на развитието на други микроорганизми, е било познато още от времето на Луи Пастър. Така Пастър и Жуберт открили, че всички вероини микроорганизми пречат на растежа на бацилите на вътрешка. Това явление е било наречено *антибиоза*, а актив-

ните вещества, които пречат на развитието на микроорганизмите са били наречени *антибиотици*. Следователно, пеницилинът е един типичен антибиотик.

Антибиозата е широко разпространена в природата. Опити да бъдат използвани на практика изработените вещества от някои микроорганизми са били правени още в края на 19 век. Така Емрих в 1899 год. открил фионазаза-ензим, който е бил прилаган за лечение на някои инфекциозни заболявания. През последните 15 години бяха открити цял ред антибиотични вещества: грамицидин, тироцидин, актиномицин, стрептоглицин и др., които малко или много придобиха практическо приложение в медицината. Обаче, най-голямо значение придоби пеницилинът, благодарение на своята голяма активност да пречи на развитието на много болестотворни микроорганизми за човека. Интересна и крайно поучителна е историята на неговото откриване. Това е един прекрасен пример, когато един неудачен опит в ръцете на един пронащателен и отлично подготвен експериментатор, е послужил като начало за ново откритие. През 1928 год. проф. Александър Fleming работил върху различните варианти на стафилококите. Веднаж забелязал, че стафилококовите колонии били замър-

сени с плесен и че около мястото на прорастването ѝ не са поникнали стафилококови колонии. Това явление много заинтересовало изследователя и той пресял спори от плесента на хранителна среда. След няколко дни, когато плесента се развила, изпитал алиането на културелната течност върху стафилококи. И за голяма изненада устано-

Пеницилин

вил, че даже в разреждане 1:500 — 1:800 тя предизвиквала явна задръжне на растежа на стафилококите т. е. показала 2—3 пъти по силно действие от карболовата киселина. Fleming нарекъл активното вещество, което плесента отделя в културелната течност, *пеницилин*. Обаче по-нататъшни изследвания върху откритието не били подети, въпреки че Fleming много пъти казвал, че може да бъде използвано за лечебни цели. Пеницилинът бил използван само в бактериологията за отделяне на нечувствителни към него бактерии. Едва в 1938 год. видни английски учени се заели с изучаването му, с оглед на неговото получаване, свойства и начин на

действие. В 1940 г. били получени първите благоприятни резултати в практичката медицина. Най-големи затруднения били срещнати при опитите да се събере достатъчно количество пеницилин, за да може да бъде изпитан. Обаче, след всестраниото му изучаване и тази трудност е била преодолена. И днес в Америка и СССР е напълно организирано фабричното му производство.

Пеницилинът е двусловна киселина, която с повечето метали образува разтворими соли. За практическото прилагане се използват натриевата и калиевата му сол. Четвата пеницилинова киселина се разтваря лесно в етер, ацетон, алкохол и др. Във вода е разтворима до 5 мгр. в 1 куб. см. В сухо състояние е хигроскопична и постепенно се разлага. Разтворите ѝ в етер и амилалкохол са трайни в течение на няколко дни. Натриевата ѝ сол е хигроскопична и при запазенето ѝ в вакуум при ниска температура и на тъмно може да бъде годна за употреба в течение на 6 месеци.

Установено е, че в молекулата на пеницилина се съдържат елементите въглерод, водород, кислород и азот. Обаче, точната му формула не е установена.

Редица вещества много лесно унищожават действието на пеницилина. Стомахиният сок при

37° бързо го разрушава. Също така го разрушават ионите на тежките метали, киселините, основите, продуктите на много микроби и др. Слюнката жлъчката и черният сок не го разрушават.

Ето защо, за да може да се спазва от разрушение произвеждания пеницилин, плесента се отглежда в специални течни хранителни среди. Фабричното му добиване става в специални съдове, които автоматически се пълнят с хранителна течност и плесента се посива при пълна стерилност. За да може развитието да става правилно необходимо е да се поддържа 24° температура и да има достатъчно приток на пресен въздух, влага и помещението да бъдат тъмни. След 10—12 дни от посаването в хранителната течност се натрупва достатъчно количество активно вещество. Тогава течността се отлива и по-нататък се обработва, а в съдовете се налива нова хранителна среда и развитата плесен почва бързо да отделя пеницилин. По този начин се пести много време, защото не се чака да се развие нова плесен, а се използва старата, която при отливането на хранителната среда е останала на дъното на съда под формата на чагъната кора.

Това, което прави от пеницилина една голяма придобивка за човечеството, то е неговото действие върху много болестотворни микроорганизми и неговата отлична поносимост от човешкия организъм. По-голямата част от гнояните микроби: причинителите на пневмонията, на гонорейата, на епидемичния менингит, на дифтерията, на антракса, на антимоникозата и др. са чувствителни към него и бързо биват унищожавани.

Върху животинския организъм и човека пеницилинът оказва много слабо влияние. За лечение се прилага чрез мускулно или венозно въпръскване на натриевата му сол. Приет вътрешно не оказва лечебно въздействие, тъй като се разлага от стомашния сок. Добри резултати са получени и при местно лечение на гнойните рани. За местно лечение може да се прилага направо филтрираната културелна течност, напоена на марли. Пеницилинът много бързо се отделя от организма през бъбреците, затова при лекуването се правят инжекции през 2—3 часа.

Активни антибиотични вещества отделят и други плесени. В СССР от плесента *Penicillium crustosum* е изолирано активното вещество *пеницилин-крустозин*, който не отстъпва по своята активност на американския пеницилин, а даже в някои отношения го надвишава. Усилията днес са насочени да може да се направят това мощно лечебно средство достъпно за широките народни слоеве, защото сегашната му цена е много висока. Също така се работи и върху възможността да може да се приема чрез устата. И вече има съобщения, че в Всесъюзния институт по експериментална медицина в Москва под ръководството на проф. З. В. Ермолова е приготвен пеницилинов препарат за вътрешно употребление. А може би няма да бъде дълго време, когато пеницилинът ще бъде получаван и по синтетически начин.

Д-р Д. Пасков

Детски страници

СНЕЖЕН ЧОВЕК

Малки, бели пеперуди
падат от небето,
а на Ваню бързо, бързо
тупка му сърдцето.

Ето, бял е вече двора!
Покрива го няма.
а врабците по стобора
треперливо бягат.

Как под снежната покривка
татко кат се връща
ще намери де е скрита
малката им къща?

Тъй тревожно мисли Ваню
и навън поглежда,
ала ето че ума му
чуден план нарежда:

И без много да умува
Ваню се облече
с палто, чизми и качулка,
вижте — вън е вече!

Бързо от снега направи
малка топка бяла,
а тя, като я тързули
стана бърза цяла.

Ала, ето и сестра му,
пъргавата Сийка,
прави топка-но по-малка,
колкото бурийка. . .

А за да не се засрами
палавата Гичка
и тя топчица направи,
ала. . . най-мъничка. . .

И от трите снежни топки
цял човек сградиха,
Важен, едър, страшен, леле,
тръпки ги побиха! . . .

На главата, да не мръзне,
тенджерата стара
важно Ваню му постави
и го подокара! . . .

На местото на очите,
бляскав въглен, черен —
ех, че хубав юнак стана
този човек снежен!

И от радост Сийка, Ваню,
дружно скачат двема,
ала Гичка се провикна:
— Нос юнака няма!

Що да правят? Що да сторят?
Де се нос продава?
Гичка малка е — но знае:
за нос — морков става!

А в ръцете — да е стрешен,
вместо остра сабя,
трите палави дечица
сложиха тояга! . . .

Вече даже и във мрака
татко кат се връща,
тоз юнак ще му показва
родната им къща! . . .

И разправят се децата
с радост тъй голяма,
че най-лична във махалата
къщата им стане! . . .

КАТЯ ВОДЕНИЦАРОВА

ПАМЕТНИКЪТ НА СВОБОДАТА

Великият руски народ даде в 1878 година хиляди жертви за нашата свобода. На Шипка нашите опълченци записаха една от най-светлите страници в Историата ни. В чест на извоюваната свобода на българският народ на връх „Св. Никола“ бе построен голям паметник, който представлява, навистина, една величествена постройка.

Идеята за построяването на такъв паметник съвсем не е нова, обаче основният камък на паметника бе положен на 24 август 1922 год., во [случай] 44 години от шипченските боеве. Същинската работа около паметника почна едва в 1926 година, след като в 1925 год.

е бил произведен конкурс между архитекти и художници за изработване на плановете му. Първите средства за постройката му са събрани от децата в цяла България, които наваремто дадоха по 1 лев — всичко над 1 милион лева. По-късно общините събраха при общонародна подписка около 1 и пол. милиона лева, а държавата додале остатъка до 5 мил. лева, колкото струва постройка на паметника.

Строикът се извърши в продължение на близо 7 години при крайно тежки несподоби: отначало липса на път, на вода за бетона и пр. А и работният сезон тук тече съвсем малко време, поради лошите климатически условия: постоянен вятър и чести бури. Върху паметника често падат гърмотевични, като през време на строежа са били разнени от тях 4 работника. Явявали се и дивни зве-

Паметникът представлява един каменен блок в форма на пресечена пирамида с основи върху 300 кв. метра. Висок е 40 метра и има пет етажа с помешения за костница, наволей-парадиз и музей. Във вътрешността е издана масивна желязна стълба Градежът е от камък и железобетон. Облицовката отвън и отвътре е от очукан синкав камък (диломит), ломен близо до самото изсто на паметника.

Над входа е поставен масивен бронзов лъв, дълъг 8 метра и висок 4 метра. Работа е на скулптора К. Шиверов.

Паметникът е на севия връх „Св. Никола“, на 1323 метра над морското равнище. Той е построен със народни средства и отрязва вечния стремеж на нашия народ [към] свобода и независимост.

МАРТЕНИЦАТА

Лилиянка плахо приближи до голматя, осветена витрина и жадно загледа красивите мартеници. Как силно желеше да ги докосне, да ги погали за малко с ръка. Особено онази там, голматя, с блестящите копринени пикиюли! И малкото момиченце доленя премеряналото си лице до стъклото на витрината, а очарованите му очи зачериха по бялата и червената коприна.

— Хей, ти там, малката, дръпни се! Ще счувиш стъклото! — разнесе се нечий груб глас и Лилиянка сепнато отстъпи.

Аз... само исках да им се пораявам!... — протъпна тя някак виновно и си тръгна.

— Да, да! — възреше Лилиянка и си мислеше — Право ѝ се скра човека. Ами ако наи-

стина беше счупила стъклото? Толкова голмямо стъкло! Божичко, кой знае колко пари струва! А те са тъй бедни! Тетко ѝ убиха лещи хора преди три години, а батко ѝ загина в войната. Сега майка ѝ работи във фабриката, а тя хеди да помага. От къде ще имат пари да платят толкова голмямо стъкло? Тя даже членския си внос в Червен кръст не е платила още! Добре че се скра човека! Но, все пак, толкова са хубави мартениците!...

Улицата гъмжеше от хора. Те минаваха бързо край Лилиянка. Блъскаха я, но тя не им обръщаше внимание. Утре е първи март! Всички деца в училище ще бъдат закичени с красиви мартеници, както тези на витрината! Само тя няма да има... Ех, верно, майка ѝ ще усуче един бял и един червен конец и ще ѝ ги върне на ръката. Добра е майка ѝ! И тя иска нейното дете да има хубава мартеничка, но какъко да прави като си нямам пари!

Лилиянка въздъхна примирително и се огледа.

Плътна, непроницаема мъгла тежеше над града. Човек вглежда само на две крачки пред себе си. Някаква жена се блъсна в нея и извика:

— Лиза, ти ли си? — навярно беше загубила детето си.

Колко е страшно в такова време да се пресича улицата! Трамвайте дрънкат, автомобилите сирят, но не знаеш от къде ще връхлетят. Трябва много внимателно да се ходи. Нели така я учи майка ѝ! — Не пресичай, преди да се огледаш добре!

И то, Лилияна се спря и внимателно се взря в мъглата пред себе си. Издръкна трамвай. „Ще го изчакам да мине!“ — реши тя. Но какво се гъмее там на линията? Ах, но това, като че ли е дете! И Лилияна изтича. На средата на трамвайната линия стоеше едно пет-шест годишно момиченце и уплашено викаше:

— Мамо, мамо!

„Това трябва да е детето на онази жена“, помисли си тя и извика:

— Хей, момиченце, дръпни се, идава трамвай! Но детето я погледа уплашено и не мръдна от мястото си!

Трамвай издръкна наблизко.

— Багай, трамвай иде! — викаше Лилияна и тичаше към него.

Но, малкото дете, объркано и уплашено не мръдваше от мястото си, а само по-силно викаше: — Мамо! Мамо!

Трамвай беше вече съвсем близо. Майката, чула детето си тичаше към него, викайки:

— Лиза, багай, трамвай!

Лиза, обаче, не мръдаше! Трамвай изеднаж излезе из мъглата — на няколко крачки от детето.

— Божичко, детето ми! — извика жената.

Лилияна подскочи и с всички сила блъсна момиченцето, като и тя самата се търкула на две крачки от линията. Трамвай профуча край тях и се скри в мъглата.

— Нещастие, нещастие! — извика някой и тъпа от лоболитни ги огради. Нямаше нищо страшно. И двете деца бяха напълно здрави. Само Лилияна си беше поударила малко крака при падането, но здраве да е! Майката не можеше да се наравя на детето си.

— Как се казваш, момиченце? — обърна се тя към Лилияна.

— Лилияна!

— Ами, учиш ли?

— Да, втори клас съм! Уча в „Отец Паисий“.

Радостната майка отново запригърна детето си, а Лилияна продължи своя път в мъглата. Тя беше радостна, че малката кубанчката Лиза не остана под трамвайните колела.

Тази нощ Лилияна сънува, че е закичена с голямата копринена мартициза...

Ето го и първия мартенски ден! Класната стая гъмжи от детски гласове. Лилияна седи тихо на чина си и мести поглед по разнообразните, красиви мартицизи на другарите си.

Загъмезът извира и учителът влиза. Но днес той е някак тържествен, ту весел, ту замислен! Поглежда Лилияна, сетне целия клас и мълча.

Учениците го гледат в очакване. Няма съмнение, че учителът се готви да каже нещо важно. Още повече разплава любопитството им малкия пакет, който той така внимателно държи.

— Деца, започва учителът с възнеие, снощи вашата другарка Лилияна е извършила една благородна постъпка. С риск на живота си тя е спасила от явна смърт едно малко дете.

Лилияна е смутена. Ах, този учител винаги всичко знае! От къде се научил за това?

— От благодарност, продължава учителът, майката на спасеното дете ѝ изпраща това — и учителът разгъва пакета.

Учениците ахнаха от възхищение, а Лилияна просто не вярваше на очите си — учителът държеше в ръцете си онази красива мартициза, с годемните копринени пискюли... същата, която тя цяла нощ сънува!

— От името на всички добри деца — продължаваше да говори учителът — аз те поздравявам и ти поднасям още една мартициза, пак от бяло и червено, но тя не се носи само през март, а цял живот! Носи я с гордост, моето дете, и помни, че желанията на добрите деца винаги се сбъждат!

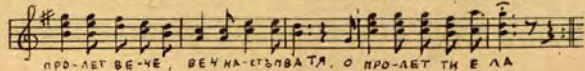
И учителът закачи на държите ѝ значката на младите червеноръсти!

E. Райкова

ПРОЛЕТ

ТЕКОТ Н. ЛИЛИЯНА

МУЗИКА В. И.

РЪОНТГЕНОВИ ЛЪЧИ

А. ПОЛКАРОВ

Епохалното откритие на Ръонтгеновите лъчи има значението не само на повърхътна точка в развитието на цялата физика, но и намира многобройни приложения във всички отрасли на техниката и медицината.

Като изоставяме цялата онези предистория, с която е свързано откритието на Ръонтгеновите лъчи, както и разглеждането процеса на тяхното изучаване, в настоящата статия ще припомним направо към систематично разглеждане съвременното състояние на някой по-интересни от техникo-приложно гледище въпроси в тази област.

Преди всичко тези лъчи по същество не се различават от другите познати нам видове лъчиста енергия (напр., видимите, инфрачервените, ултравиолетовите и прочее видове лъчи). А известно е, че всяко лъчение изобщо се дължи на определени енергетични преходи в атомите на излъчващото тяло.

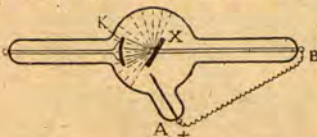
Съгласно съвременните схващания за устройството на материята, атомите имат ядрена структура, т. е. те се състоят от едно ядро, около което обикалят електроните. Ядрата на различните видове атоми се състоят от два вида частици: *протони* и *неутрони*, свързани в определени отношения. Съответно на количеството на последните, те имат различно тегло и пренасят различен електрически товар, който определя химическата индивидуалност на елемента. Теглото на атомното ядро (което е почти равно на атомното тегло на елемента) се равнява на сбора от теглата на протоните и неутроните, от които се състоят. Последните са равни помежду си и теглото им може да се приеме за единица. Положителният товар на ядрото пък е равен на толкова единици, колкото е броят на протоните в нея. Това значи, че само

калят безразборно около ядрото, а са разположени по точно определени орбити (*квантови орбити*), с точно определена енергия. Броят на тези орбити зависи от броя на обикалящите електрони. Ако те са два (хелий) обикалят по една орбита, ако броят им достига десет (при неона) — разполагат се в две орбити (в първата — две, във втората — осем); до 18 (арген) — в три орбити; до 36 (криптон) — в четири орбити и т. н. Изобщо след всеки инертен газ започва нова електронна обвивка. Най-много — именно за атомите на радиоактивните елементи радий, ектиний, торий, протактиний и уран — те достигат до седем.

Това са основните стабилни състояния на електроните в атома. По тези орбити те обикалят необикновено дълго време, без да губят никаква енергия, без да лъчезиришат. Когато, обаче, по една или друга причина, те придобият външна енергия, престават да се движат по старите орбити и прескачат на нови (по-външни) такива, които отговарят на по-голям запас от енергия. Това състояние на електроните, обаче, е неустойчиво и веднага се нарушава. Тогава електроните се възвръщат към старите си орбити, а придобитата енергия освобождават във вид на лъчи със съответна честота*).

Такъв е механизъмът на аско излъчване. Не правят изключение, разбира се, и Ръонтгеновите лъчи. Дял при тях полъжението е малко по-особено. Обикновено при възбуждане на атома, т. е. когато той придобие някаква външна енергия, последната отива да повиши нивата на най-външните електрони (от последната орбита), който при завръщането си по старите места освобождават обикновено лъчи от видимата област на спектъра. Ръонтгеновите лъчи имат несравнено много по-голяма честота, значи енергия, което говори, че тук се касае до преходи между нива с по-големи енергетични разлики. И действително, казва се, че ръонтгеновите лъчения се почиват в резултат на електронни преходи между вътрешните орбити на атома.

Това се потвърждава преди всичко от факта, че ръонтгенови лъчи се получават само от елементи с по-голямо атомно тегло (по-точно, по-голям атомен номер в периодичната система на елементите), и то именно такива, електроните и атомите на които са разположени най-малко в две последователни орбити (т. е. от литий нагоре). От друга страна, от изследванията над ръонтгеновите спектри с разкри пълната гама от такива лъчи, които се явяват в резултат на електронни преходи между вътрешните орбити на атомите на

протоните пренасят електрически товар (и то положителни), а неутроните са неутрални в електрическо отношение.

Отук следва, че около всяко ядро обикалят толкова електрони, колкото е положителния товар на същото, или, с други думи, колкото е броят на съдържащите се в нея протони. По този начин те се взаимно неутрализират. Тези електрони не оби-

* Тук и в цялото следващо изложение въпросите са изяснени от гледище на *атомната теория* на Бор (1913).

различните елементи и заемат една обширна област от осем октави (с дължина на вълната от две милионни до седем милиардни части от милиметра).

Съобразно с това, рентгеновите лъчи, както казахме, пренасят много по-голяма енергия и са много по-проницателни в сравнение с обикновените видове лъчи. Те преминават сравнително лесно през предмети, които за другите лъчи представляват непроницаеми прегради. От по-плътни и по-дебели тела се поглъщат чувствително. Това поглъщане зависи, както от дебелината на поглъщащия слой, тъй също и от неговата природа.

Това именно прави рентгеновите лъчи широко използвани, както в медицината, така и в техниката.

Обикновено в медицината се използва свойството има да се поглъщат различно от различните материали. Докато от мускулите и останалите части на телото те се поглъщат сравнително незначително, напротив, от костите те се задържат силно. Затова, ако пропуснем сноп от рентгенови лъчи през човешкото тяло, ние ще можем да гледаме през него като през прозрачно тяло. Костите тогава се виждат като тъмни сенки. По този начин лекарят-рентгенолог може да установи, дали при дадено лице има счупена кост, дали послед-

ните се изисква голяма якост. Да предположим, че в дадена коленчатата ос, която ще е подложена на големи напрежения, съществува някаква шула (добитата при валцоването, например) или неточност при изработката, — това може да се установи много бързо и лесно чрез рентгеноскопиране^{*)}.

Този метод, както виждаме, се оказва много пригоден, а понежко незаменим и единствен, тъй като по никакъв друг начин не можем да проникнем във вътрешното устройство на предметите. Особено голямо значение има също за проверки при масовото произвеждане на еднообразни предмети, от които се изисква да отговарят на редица условия. Чрез рентгеновите снимки те незабавно се проверяват с извънредно голяма точност, тъй с това да им се влияе, като негодните измежду тях веднага се отхвърлят и връщат отново в производството.

След откриването на рентгеновите лъчи бяха вършени систематически опити с цел да се види дали те имат същите свойства, както и останалите видове лъчиста енергия, например, видимите лъчи. В резултат се оказа, че рентгеновите лъчи се разпространяват праволинейно, почти не се отразяват (силно се разсейват), не се пречуват и поради това не могат да се събират с никаква оптична лещи. Между прочем това би имало огромно техническо значение, понеже ако би се отдало да си служим с рентгенови лъчи за микроскопически наблюдения би се постигнали и хиляди пъти по-големи увеличения, тъй като дължината на вълната на тези лъчи е извънредно малка в сравнение с видимите и ултравиолетовите текви, а от нея зависят границите на видимостта.

Този път, обаче, е закрит при рентгеновите лъчи. Той беше намерен по косвен път пак при изчужания, които водят началото си от изследванията над рентгеновите лъчи. Дълго време, както казахме, при рентгеновите лъчи не бяха доказани познатите ни от другите видове лъчи свойства. Работата се измени, когато по един много остроумен способ беше постигнато доказателството за дифракцията на рентгеновите лъчи. За целта бяха използвани кристалите, атомите в които са подредени така и размерите им са от такъв порядък, че рентгеновите лъчи дифрактират около тях и дават определени *рентгенови диаграми*.

Забележително е, че петнадесет години по-късно (1928) също такива диаграми бяха намерени и за преминаващите през кристали катодни лъчи, т. е. електрони (от които се поражават рентгеновите лъчи). По този начин бяха разкрити вълновите свойства на електроните, които ги приближиха извънредно много до рентгеновите лъчи. Новото при тях е, че до като рентгеновите лъчи не се влияят от никакви електрически или магнитни полета, разпространението на електроните може да се направлява от такива полета. В част-

ната е зарастнала добре, дали в тялото на пациента има чуждо тяло (мушум, игла и пр.). Понататък пак чрез рентгенови снимки или прегледи се установява, дали дадено лице има гръбна заболяване, дали в началото е боледувало от подобна болест и т. н. Не по-малко значение са добили рентгеновите лъчи и за терапевтични цели (напр. при лекуване ит тъкани увеличения).

За техниката по-голямо значение има различното поглъщане на рентгеновите лъчи от различно дебели пластове от един и същ материал. Това е един много чувствителен метод, чрез който много точно се установяват всякакви дефекти при изработката (отликата) на такива части, за

^{*)} Това въбуждане става, както говорихме, като по някъде начин се придава известна енергия на електроните. При Рентгеновото туби това става чрез поток от възбудени електрони, ускорявани в електрическо поле, които се насочват и фокусират към антиката, т. е. към една метална пластинка, атомите на които се възбудят и след тъй лъчизлучат. Първите опити на Рентген (1895) почват естествено на същия принцип, но са били много примитивни, а самият ни откритие — до голяма степен случайна. Последващите изследвания над новооткритите лъчи върви ръка за ръка с подобрене апаратурата за получаването им.

^{*)} Във връзка с това заслужава да се спомене за най-новите постижения в тази област, засигурени с измирването на способ за правене рентгенови снимки в течение на една милионна част от секундата, което е от особено значение при предсказаното ход на възбуденията се извършват части. Горното изобретение е дело на дванайсет млади съветски учени: Вениамин Чуеван и Лев Ашугер, които за тези приноси бяха удостоени с Сталиновата премия за 1945 год.

ност, последните могат да се събират с магнитни и електрически полета също тъй, както обикновените лъчи се събират в оптични лещи. А това позволява да си послужим с електронните лъчи за микроскопични наблюдения, които хиляди пъти превъзхождат границите, до които стига наблюдението ни при посредството на видимата светлина.

На този принцип е построен така нареченият *електронен свръхмикроскоп*, който ни дава колосални увеличения, позволяващи вече да се наблюдават очертанията на някои по-едри молекули (напр. органични). Усъвършенствуването и масовото произвеждане на този нов микроскоп ще

разшири неимоверно възможностите на всички науки, ще разкрие нови неподозирани области за изследователите, особено във физиката, биологията, медицината и техниката. Може да се допусне, че той ще има за последица също такива крупни успехи, каквито отбелязва въвеждането на обикновения микроскоп в науката. Още сега с неговата помощ беше доказана хипотезата за съществуването на *вируса*. Ето, прочее, пред каква перспектива ни изправя половин-вековното развитие на съвременната физика, която води началото си от времето на епохалното откритие на рентгеновите лъчи.

Санитарната служба през народо-освободителната борба в Югославия

Първите лекари в нашите отряди бяха най-вече студенти по медицина, аптекарски помощници или бойци, които имаха тъй или иначе малко повече медицински познания. Те бяха в големия си брой болнични служители, които имаха известна практика благодарение своята работа в болниците. Малко бяха отредите, които имаха същински лекари. Такива отряди падева много своите лекари.

В първите дни на борбата, още докато партизанските отряди са брояха само по няколко де-

сетки души, в боя влизаша като единско предпочитани бойци — и командирите, и комисаря и лекаря. Първият, който партизаните почнаха особено да пазят за през време на боя, защото схващаше неговата велика задача, беше лекарят. Нашите първи санитарни единици се състоиха от един човек — самият лекар или боецът, на когото бе дадена длъжността да носи раницата с превръзките, заедно с ония малко лекарства, получени от града или пък пленени от неприятеля.

Нови бойци се присъединяваха. Отредите растяха. Появи се огромната необходимост от организиран медицински кадар, който да се попълва или из редовете на самите бойци или пък из редовете на лекарите, дошли в отряда. Много често партизаните се извиквали лекари в планината да дойдат и да помогнат със своите знания и с изкуството си. Медицинска помощ отряда добиваше и като се задържи пленен неприятелски лекар, който да лекува ранените партизани и да прави операции под контрол. Партизаните предприемаха акции със задача да се плени лекар. В помощ на лекаря се образуваха санитарни екипи, съставени от санитарки и санитарни, които не само изсичаха ранените от бойната линия, но се и учеха да дават първа помощ и да се грижат за ранените.

По късно, когато се образуваша редовните единици на народосвободителната войска, изникна и санитарната организация, която в своите всекидневна работа трябваше да се справи с ред трудности. Владееше пълна осъда на санитарни материали, а също тъй крайно трудно бе настаняването и транспорта на ранените, защото освободената територия не беше нещо постоянно, а пък и не беше сигурен извора на снабвяването.

Най-ясна картина за трудностите, които преодоляваха ранените и санитарните лица дават III, IV и V неприятелски офанзиви. През време на III офанзива повече от 400 ранени преминаха през най-високите и стръмни планини от Черна гора до Босна. Имаше ранени, които минаха този път пеша. Други ездеха със счупени ръце или крака. И докато бойците престо се смръзваха при боевете на Тресвица, имаше ранени, които стояха с дни неподвижни върху конете, цели седмици с

Първа пролетарска бригада

дигнати ръце, ступени в раното. Някои ранени преминаха този път на носилка. При IV и V офанзивния бряг на ранените, които нашата главна квартира преведе през пробива, направен в непристъпните линии, възлизаше на около 4,000 души. Тежко ранените издеха на коне. Като тежка непреодолима преграда стоеше на пътя на нашата колона Прен-планина, затрупана със сняг. Бойците се хлъзгаха и падаха. Падаха и коне. Здравите едва по-нахва безкрайните изкачвания и стръмните спускания. По тоя същия път минаха нашите ранени, водени от самопожертвуващите девойки-санитарки, лекари и други санитарни лица. Стотици тежко ранени, които не биха могли да изържат тежкия път, бяха носени на носилки, а по-леко ранените ходеха пеш. Между тези „леко“ ранени преминаха Прен седем инвалиди с един крак!

Не само с природните трудности имаха да се

борят лекари и санитарни. Над ранените постоянно висеше опасността да станат жертва на немско-италианския фашистки бас, или на предателите — четници. Немци, италианци и четници обичаха най-вече да показват своята храброст над нашите ранени и над пленен санитарен персонал.

Ето при такива условия трябваше да се борят нашите лекари и санитарни, за да допринесат със своя велик подвиг за окончателното освобождение на нашата земя. Много лекари и санитарни дадоха своя живот в борбата за освобождение, хиляди преживяха, понасяйки нечувани трудности. Запали в народно-освободителната борба нашият лекарски кадър работи с всички сили за изграждането на модерна санитарна служба, която да служи на народа в мир така, както му е служила и през време на войната.

Д-р Данаца Петровиц-майор

З Д Р А В Е О П А З В А Н Е Т О У Н А С

Д-р Васил Геров

Здравеопазване в смисъл на система мероприятия, които да целят повишаването и поддържането здравия капацитет на колектива, на неговите творчески, физически и нравствено-духовни сили, изграждане неговото благоденствие и, след всичко това, гарантиране преуспеяването на самата държава, у нас няма и не е имало. Нещо повече — грубата действителност дава достатъчно убедителни доказателства, от които се вижда, че България — в страната на розите, морето и Балкана, на гроздето и плодовете, страната „Земен рай“ по думите на поета е в явен здравен упадък. Доказателства за горното служат:

1. Усилията на съответните учреждения и институти да търсят нови начини и средства за разрешаване редицата неразрешени още у нас проблеми, като тях за борба със социалните болести — тогаз, когато в ред страни са намерени и начините и средствата за тяхното разрешаване;
2. Неутешителните антропометрични данни от изследването на децата от училищата възраст — наследствата и упорита на утрешна България;
3. Намалването процента на годните за военна служба младежи — защитната жива сила на страната ни;
4. Грамданното и прогресивно увеличаващо се число на болните, нуждаещи се все повече и повече от всички видове помощи;
5. Намалване естествения прирост на населението в страната.

Горните данни и факти и особено последния, не могат да не възбудят, още повече във времена като днешните, които доказват, че само физически здравият, духовно издигнатият, стопански силният народ, може да твори и създава ценности и да преживее. Събоносното за една народност значение на горния процес — намаляване естествения прирост, е подчертано още през XIX век от английския политик Дизреъли в една негова реч: „Общественото здраве е основата, на която се гради народното щастие и мощта на държавата. И най-добрата страна с културно и трудолюбиво

население, с непрекъснато димящи фабрични труби и плодородни селски стопанства, с цъфтящи изкуство и архитектура, с безброй храмове и дворци и с могъща армия и флота — неиниумо ще загине, ако приростът на населението ѝ спре, ако всяка година намалява нейният запас от живи сили. Ето защо, гризат за общественото здраве и приростът и повелителен дълг на всеки държавник“.

Официалните данни за движението на населението у нас говорят ясно, че естественият прирост — запасът от живи сили в страната ни действително намалява. От официалните данни се вижда, че раждаемостта у нас за периода 1921—25 г. е била 39 на 1000 жители; през 1931—35 г. спада на 29^{3/10}, през 1936 г. — 25^{7/10}, за де спадаше през 1937 г. на 23^{9/10} на 1000 жители. През 1932 г. ражданията са били 202,702 през 1937 г. — 150,040. Тогаз, когато ражданията у нас през 1937 г. са били 25^{7/10} на 1000 жи, у нашите съседи през същата годиня са били както следва: Румъния — 31^{5/10}, Югославия — 28^{9/10}, Гърция — 28 на 1000 жители. Известно е, че приростът на населението е в зависимост от една страна от раж-

Состринско училище в София

двестома и от друга — от общата, и в частност от детската смъртност. Така, през 1937 г. у нас имало общо 84.430 умираяни, от които само деца до 1 година са били 22.292. През периода 1931—35 г. раждали са се средно годишно 174.723 деца. През 1931 г. са умрели всичко 37.723 души, от тях 35.017 са били деца от 1 до 4 години, или на всеки 1000 деца от 1—4 години са умрели кръгло 400. През 1935 г. са умрели 24.776 деца до 1 годишна възраст при население от 6.130.500 души. На 1000 живородени се падат 154 умрели — тогав, когато в Швеция напр. със същото почти население — 6.241.280 ж., са умрели само 4020 деца, или на 1000 живородени се падат 47 умрели, а в Норвегия с население 2.874.300 ж., са умрели само 1.717 деца или на 41⁰/₀₀ живородени.

Какви могат да бъдат причините за тази печална действителност, до която сме стигнали след повече от полувековна здравеопазна дейност? Причините са много и разнообразни. Една а може би и най-съществена, е общественно-политическият строй и положението на отделните обществени слоеве у нас — един от основните фактори, които, както е известно от историята на здравеопазното дело, са определяли неговия характер и в миналото. И действително, хвърляйки поглед назад върху здравното строителство в страната, замисляме, че му се липсвали, няквстина, редица ос-

новни елементи, като планоност, рационализация, определени методи в работата и най-същественият елемент, съзнание у ръководните фактори за значението на общественото здраве, като най-мощен фактор за преуспяването на държавата. Известно е, че блягето на всяка страна се крие в производителните сили на колектива. Нашата държава е била разкъсана от вътрешни груби партийно-политически борби за надмощие и власт, грижите за народното здраве от страна на управляващите са оставали винаги на заден план. Бюджетните средства за създаване и поддържане необходимите здравеопазни институти се били винаги недостатъчни. Законите за народното здравеопазване са оставали непопълнати десетилетия тогав, когато здравните нужди и духа на времето и големите научни придобивки в областта на здравеопазването са налагали коригирането, допълването и негаждането им към тях. Ако нашите управници имаха съзнание за този свой дълг — повече грижи за общественото здраве, то България — страната с трудолюбиво население и плодородни стопанства, в която, мекър и млада, процъфтяват изкуствата, архитектурата издига домове-дворци, могъща армия стои в нейна защита — тази прекрасна България, със своя пречено ценен народ, не щеше да се намира днес в процес на намаляване запаса ѝ от живи сили.

Нашето задължение е —
да се учим, да се учим и да се учим!

МЛАДЕЖКИ ЧЕРВЕН КРЪСТ КО СВЕТА

ЧИЛИ

Едно посещение при юниорите (младежите червенкръстци)

Възползвайки се от една степенция на фондацията Карнеги, предложена от Лигата на организацията на Червения Кръст, госпожица Мерта Солар, самарянка от Червения Кръст в Боливи, е прекарала няколкомесечен стаж при М. Ч. К. в Чили, с цел да изучи организацията и делата в една твърде активна национална секция. Ето едно извлечение из доклада от нейното пътуване до Сантьяго в Чили.

„През времето на моето пребиване в тази страна, аз можах да констатирам обширната работа, извършена от групите на М. Ч. К., посещавайки разните ученически дружества, където децата на Чили ме посрещаха със симпатии и братско чувство, което те изпитват към техните другари от Боливи.

Целия екип на М. Ч. К. в Чили се илюстрира а техния девиз „Аз служа“. В действителност тези деца не правят нищо, което не би могло да бъде полезно на техните близки, към едно плодотворно азиатно подпомагане.

Освен това, посредством междушколската, вътрешна и между-ародна кореспонденция се установяват солидни приятелски връзки между отделните провинции и държави.

В всяко училище съществува една група на М. Ч. К. ръководена от директорката на училището и от един юниор, избран от другарите му от самата група. Всичките идеи се дават от юниорите и се изпълняват от самите тях. Директорката също ръководи. Благоустройство на тази система и без да се пречи върху времето, определено за учебни занимания, по-възрастните юниори бъдат над-младците, да бъдат чисти и прилично облечени и им показват, че работите които биха ги затруднили могат да бъдат лесно изпълнени с тяхна помощ.

Някои училища се образували „Лига на малките майки“. Нейните членки се заемат да се грижат лично с малките момиченца, беаните, сирачетата и закъсияните със своите разнитне.

Една друга лига „Да се говори добре“ иска да приучи децата да се изразяват коректно, като им дават за пример истини и мисли на бележити учени.

Успехите са бързи. Не може да се види по-аже, например, писания по стените. Тетрадките

на учениците са чисти, защото първите им страници представляват албум от междушколска кореспонденция, която се изпратили на юниорите от четирите краища на света в знак на приятелство.

Юниорите полагат също големи грижи да направят един „школски гардероб“ и „аптечка за първа помощ“.

Всеки месец децата поставят в касичката на дружеството по един малък членски внос, който ще образува фонда взаимопомощ, като по този начин се добива възможност за помагане евентуално на някои бедни или болни другар, да се купят лекарства за тези, които имат нужда от такива, да се възстанови малкото съдържание на училищната аптечка.

ВЕЛИКОБРИТАНИЯ

Раздаване подаръци от Америка

Помислени от М. Ч. К. в Бирмингам, 390 деца, чийто къщи са пострадали от бомбардировките или са сирачета от войната, се получили подаръци, изпратени от Американския М. Ч. К. При раздаването на подаръците е присъствувал кметът на този голям град, и е помагал в разпределянето и раздаването.

Обработват своя градина

Момчетата от М. Ч. К. при училището „Сир Роберт Инфрей“, поддържат една зеленчукова градина, зеленчука от която те продават в полза на Черв. Кръст. Всеки месец учениците от гимназиалните класове събират 75 шилинга, за да купят книги за един военен пленник. Групата има и много други активи. Минялата година юниорите бяха класирани втори, като събирачи на резни предмети в своя район.

Посли издръжката на едно легло в болница

Докладът от годишното събрание на М. Ч. К. на остров де Ман показва големите успехи, реализирани през течение на годината. Били са изплетени приблизително 2000 предмета и са били събрани и 8 тона черници. Един чек от 500 лири стерлинги, които ще послужат за издръжката на едно легло в болницата Нобел, е бил връчен на местния губернатор, от членовете на М. Ч. К. при училището на острова.

ФИЗКУЛТУРА

СКИ-СПОРТ

Зимните спортове: ски, хънки, шейна и почти непраскуваниа у нас хокей все още не са достояние на широките народни слоеве. Все още е чудно да се ви и работник върху ски, а за селянина този спорт е съвсем непопулярен. А зимните спортове са не само полезни за укрепване физиката, но единият от тях — скиите през тази война беще незаменимо бойно средство.

Спортурването на открито, в сред кристален въздух, заливани от слънце се предлага не от много спортове. Ски-спорта закалява тялото, укрепва волята и нервната система Д-шането става правилно и пълно. Всичко това съединено с приятни усещания: приказната белота на планината или равнината и трепета на замаяващото спускане.

Ските се употребяват с еднакъв успех както в равнината така и в планината. Те улесняват туризма през зимата и разрешават редица практически задачи: те са отлично средство за съобщение в планините и полето, за лов, използват се от горската стража, милицията и войската.

Завършилата война утвърди скиите като много добро бойно средство. Удивителните ски-майстори на Съветския съюз заслужено станаха орденосносци, а някои от тях — герои на Съветския съюз. През белите нощи на украинската равнина те извършваха смели, светкавични и сърушителни нападения върху завоевателя. Тези великолепни бойни резултати Червената армия не получи случайно. Още от мирно време тя имаше милионни обучени ски-кадри. Ски спортът в Съветския съюз е любим спорт на трудиците се от града и селото; там той е народен спорт.

Ски-частите имат голяма подвижност. Заснежениите пътища и пресли не пречат на тяхната маневреноспособност. Скиите пречат снабдените с тях части лесноподвижни и бързи. Така става възможно изпълнението на един важен боеи принцип: неочакваността, изненадата. Ски-частите осигуряват сръжките, разузнаването, охраната. Много често те изпълняват специални задачи: обхватни и сбходни маньоври, проникване в дълбочината на противниковото разположение, като по този начин изпълняват задаката на затрудненията да действава конница.

Ските не са само средство за придвижване на частите. По-дълбоката от 50 см. снежна покривка не позволява близкия досег с противника. Тогава скиите улесняват коленето на боя.

Интересът към този полезен спорт се извънредно много разрестна в нашата страна. Проявяват интерес не само младежите, а и възрастните. В сред девсяните и жените той стана най-популярния спорт. Неговата история стичта 25 години и говори за продължителността на един съюз и умувиенията на един финансов министър.

Оценило правилно ценните качества на ски-спорта новото физкултурно и спортно движение пращи всички усилия да направи ски-спортурването масов спорт.

Гладът от ски-ръководители ще бъде отчасти задоволен от гтвените такива в петте курса на Дирекцията на физкултура и спорт в Враца, Бяноска, Пампорово, Габрово и София. Тези курсове ще подготвят около 250 технически ръководители по ски, които ще станат преподаватели в свободните организации, в училищата, предприятията и казармата и ще тласнат много напред ски-спорта.

По този път ще укрепим здравето на нашия народ и ще го направим готов за труд и отбрана.

ОРГАНИЗАЦИОНЕН ЖИВОТ

Две ванни съвместни окръжни

1. За съвместната работа с ЕМОС

За правилната съвместна работа между организациите Е. М. О. С. и Младежки Червен кръст е необходимо да се спазва и съблюдава следното:

1. Съществуването на Е. М. О. С. не изключва свободното съществуване на Младежкия Червен кръст.

2. Членският внос, събиран от Младежкия Червен кръст си остава изцяло за организацията.

3. Червенокръстният клон в дадена гимназия си избира свое ръководство, съгласно устава на организацията, като изпрати един свой представител с право на съвещателен глас в общото ръководство на Е. М. О. С. за съгласуване на дейността.

4. Младежният Червен кръст ще участва и съдейства в общо културно-просветния план на Е. М. О. С., като същевременно разработва и провежда и свой специален културно-просветен план.

5. Е. М. О. С. ще подкрепя всецяло и съдейства за провеждането на санитарно-защитната подготовка, която е основна задача на Младежкия Червен кръст.

6. Младежният Червен кръст ще подкрепя всички общо-ученически акции на Е. М. О. С. и ще работи в духа на антифашисткото и патриотичното единство на младежта.

2. За съвместната работа със „Септемврийче“

В съвместното окръжие на организацията „Септемврийче“ с другите организации, които имат детски и юношески секции (като Българ. Народен възлюбителен съюз, Централния спортен съвет, Националния комитет на българските кооперации и Върховното управление на БМЧК, се нарежда:

В основните училища да има само две ученически организации „Септемврийче“ и Младежки Червен кръст.

Всёки изминат ден младежите червенокръстни с гордост отиват извършват от своя дейност. Скакане, баскет, реферат, акция, забави, утр — всичко това те вършат без да се спират през времето, които срещат. Пропити от съзнанието, че трябва да положат всички усилия, за да стане Б. М. Ч. К. една могъща организация, която да дава правилно възпитание на българските младежи, червенокръстите са наистина неуморни.

Въпреки осакатените сведения, които получаваме от нашите колеги с радост можем да отбележим, че зимният сезон е бил чудесно използван за широка културно-просветна и организационна червенокръстка дейност.

Отлична е проваля на Софийското областно управление, което за кратко време подготви голямо литературно-музикално утро, с участието — червенокръстите от софийските гимназии, което бе изнесено на 30 декември — деня на Б. Д-во Червен Кръст. В програмата бяха включени няколко литературни и музикални номера, песените „Из служба“ от Катя Воденичарова, представена за пръв път на сцената и посрещната с бурни възбрани от публиката. Представени бяха и живо картина — лагерен огън. Танцовата група изпълни няколко славянски народни танци.

Денят на Б. Д-во Червен кръст бе отпразнуван и поотделно в клоновете. Така например, младежи червенокръсти от II соф. мъжка гимназия и от IV соф. девическа гимназия изнесоха по този случай забави на 29 декември. При пълен салон бяха изпълнени музикални номери, рецитирани червенокръстни стихотворения. Преди програмата, председателът на клона при II мъжката гимназия изнесе реферат на тема „Цели и задачи на Българския Младежки Червен кръст“.

Младите червенокръсти от основното училище с „Искрец“ също не са забравили празника на техния люб-м Червен Кръст. С радост и ентузиазъм, те са укрепили цялата училищна сграда с лозини, афиши, знамена и проведоха акция за събиране средства за Червения Кръст. Събраната сума възлиза на 9,500 лв. За само ден — 30 декември е била изнесена голяма художествена забави от червенокръстите:

12 През м. декември в гр. Ботевград е била изнесена голяма художествена забави от червенокръстите. Представена била песената „Смисъл на човечността“, написана от ученик — червенокръстие. Масовото отзоваване на гражданството и учениците на тази забави, говори за голямо интерес на ботевградчани към нашата организация, която там води върхов „живен живот“.

Младешите червенокръстци от с. Мраченик, Карловско са уредили вечеря. Секретарят на клоня Видю Ценов е изяснял доклада на тема „Създаване на Диво Червен Кръст“. Събрано е било сумата 10,000 лв. която ще бъде използвана за набавяне на материали за избор на уредената аптека. В късо време аптеката е подполагала 161 човека от селото. Червенокръстците от същото село са вработили и изпратили на погрениците войни 5 колета, съдържащи лекарства и цигари.

За опознаване и сближаване на червенокръстците от различни градове, се разбили също. Доказателство за това е гостуването на сръбските червенокръстци в гр. Мюстенда. След много посещаване, сред приятна, друтврска обстановка, сръбските червенокръстци изнесоха с гравеанен успех две забави — еднага пред войниците от хостеларския гарнизон, и друга — в салина на градското чимбарше. Това посещение представлява една наистина мила картина из живота на Младешкия Червен Кръст.

С радост можем да посочим клоня на Младешки Червен Кръст в с. Церово — Пазарджишко, за един от най-редовните. Макар и само с 90 членя, клонът винаги навреме се е отключил за изпратените му от Върховното управление материали и е проявил активна дейност. От въстановяването си — 20. XI. 1944 год. до днес, червенокръстците не са пропуснали нито един удобен случай, за да проявят дейност — коледували са, лазарували, изнасяли са благодателни утра и забави и четири различни червенокръстни писки.

Не забравяйки задължението си, да се грижат за злигната в училища, червенокръстците от сменната гимназия в Св. Врач, са предали основен преглед на учениците от гимназията. При това са установили че шесторизката съществувала в много от семействата на тези ученици. Веднага келди грижата да поправят това лошо отсъствие, за това отправих молба и до Б. о. в Червен Кръст за отпускане на някои прекодонни материали. Тези материали могат да се направят във всички училища. Кито правят грижа за това имат младешките червенокръстци.

Отзовавайки се на обръщането на Върховното управление на Бъл. Млад. Червен кръст за засищане на културно просветна работа вград червенокръстните младешките дружества на Червения кръст в Шумени са организали художествен колектив „Култура и пропега“, който бои 100 души със своите няколко концерта пред шумениското гражданство колективът е извел също първо място по изпълнение и състав. Колективът е поканил да участват на музикалните тържества в гр. Вена на 5 и 6 май т. г. Помеждание успех на шуменичките червенокръстци.

Тези няколко сведения ни показват ясно илюстрацията живот, който живи сред българските червенокръстни млади.

Върховното управление на В. Мл. Ч. Кръст уловява червенокръстците от всички клонове и странига, да изпращат редовно дописки, които ще бъдат помествани последователно в списанието „Огънчага“ е културно-просветна и организационен живот на клоня си чрез дописки.

Червенокръстската театрална трупа в гр. Ботевград.

За мендушколската и мендународна кореспонденция

Върховното управление на М. Ч. К. препоръчва на всички свои членове за заведат веднага мендушколска кореспонденция между червенокръстци от училищата във вътрешността на страната ни и с чужбина.

При извършването на тази мендушколска кореспонденция да се има пред вид следното:

1. Кореспонденцията за вътрешността може да се изпраща направо до желания адрес, без да минава през Върховното управление в София.

2. Кореспонденцията, обаче, за чужбина да се изпраща *непрекъснато* чрез Върховното управление в София, където ще има възможност специалния за връзка с чужбина отдел да я провери и изпрати някои допустимите грешки по отношение адреса, стила и съдържанието, както и да я преведе на съответния чужд език. На първо време таква кореспонденция препоръчване да се заведе със следните страни: СССР, Югославия, Ромъния, Полша, Чехославкия, Англия, Америка, Швеция, Беливия, Бразилия, Аржентина, Австралия, Канада, Швейцария и Франция. Писмата да се адресират така: До непознатото другарче от М. Ч. К. а . . . (Англия, Югославия, Америка и пр.

Съдържанието да обема: Любовете на българския червенокръст към делото на Червения кръст, което ни учи да бъдем добри, да си помагаме, да работим, да бъдем чисти и здра-

ви, да обичаме свободата и да се борим за нея.

Българският червенокръст — никога не е поддрепял агресията и фашизма и се е борил винаги срещу тях. Той е служил винаги честно само на делото на Червения кръст.

Описание на местопребиването и състоянието на организацията ни в това место и проведените инициативи и дейност там

Албуми, картички, пакети, подаръци и др.

Според препоръките на Секицията на Младешките Червени кръстове при Лигата на Червения кръст в Женева мендушколската и мендународна кореспонденция на Младешкия Червен кръст трябва да представлява важна част от дейността на дружествата по места. Нека се има пред вид, обаче, че кореспонденцията е средство, а не цел, което значи, че в никакъв случай тя не трябва да бъде единствената предприета дейност на дружеството. Кореспонденция не трябва да се изпраща само в различна на подаръци. При започване кореспонденцията препоръчва се да не се изпраща п-сма без албуми. Кореспонденцията да е *колективна* и албумът е най-подходящата форма. Да се води под ръководството на учителя-ръководител. Кореспонденцията остава на червенокръстците, които се я водили.

Областната конференция във Враца

Гласуваната резолюция

През настоящата учебна година Младежки Червен кръст отпочина интензивна делова работа, като резултат на която са и проведените областни конференции през м. ноември в София и през м. февруари в гр. Враца. На проведената областна конференция в гр. Враца на 24 февруари 1946 г. се отчете особено проведена дейност на учениците от Михайлоградската столянска гимназия, от връчанската девическа гимназия, учениците от двете мъжки гимназии и от училището „Иванчо Младенов“. Почти всички клонове, обаче, са работили самостоятелно. Много от тях не са влезли във връзка с Върховното управление на Б. М. Ч. К. и поради това се е явила известна липса на координация в работата.

Областната конференция, на която бяха представени 30 клона с 43 делегати, след изслушване доклада на Славка Младенова от Върховното управление на Български младежки Червен кръст, на тема „Български младежки Червен кръст, цели и задачи при днешното време“ и отчетния доклад на Виолета Пеева от областното управление, взе следната резолюция:

Конференцията отчита, че дейността на клоновете до сега е била по-вече по места и по инициатива на местните ръководители — липсваде е координация. За това поставят се следните задачи: 1. Укрепване на сега съществуващите клонове и създаване нови там, където няма такива и да се изградят здравни местни съвети. 2. Установяване на редовни връзки на клоновете с областното и Върховно управление. 3. Провеждане на активна културно-просветна дейност — издателски беседи, сказки, реферати и пр. като се дава предимство на здравните теми. 4. Червенокръстите да вземат под своя грижа хигиената на училищата, класните стаи и др. 5. Да се уредят повсеместни курсове по първа помощ през месец март.

Конференцията завърши с повишено желание за широка червенокръстка работа.

СЕДМИЦА НА ЧИСТОТАТА

От 7 април до 21 април т. г. в цялата страна, под върховното ръководство на Министерството на народното здраве и неговите органи, ще се проведе седмица на чистотата.

По този повод Върховното управление на Б. М. Ч. К. е издало за своите клонове окръжното, с което се нарежда:

Червенокръстите заедно със септемврийчетата от основните училища трябва да вземат под своя грижа седмицата на чистотата и с всички сили да подпомогнат за правилното ѝ и резултатно провеждане.

Местните червенокръстки съвети да обмислят как да се проведе седмицата за чистота в средните училища.

За седмицата на чистотата всички клонове Младежки Червен кръст да проведат събрания с теми на здравеопазването, личната и обществена хигиена. Добре е събранията да се разнообразяват с подходящи стихотворения, разкази и песни. Да се напишат специални стенестенции за чистотата.

От нас зависи в седмицата на чистотата да вземе участие цялото население. Това ще стане като проведем сред родителите широка разяснителна работа.

1. В училищата и на селището на по-видни места да се разлепят плакати, лозунги, стенестенции и пр. със съдържанието „Чистота и здраве“.

2. Клоновете да почистят всяка училищна стая, коридор, цялото училище и двора. Да не остане нито една училищна стая и нито едно училище непочистено.

3. Там, където в някое училище няма възстановен клон на МЧК, да се изпратят червенокръсти от друг клон, които да помогнат за почистване на училището.

4. Във всяко отделение и клас да се избере хигиенисти — червенокръсти, които редовно да проверяват чистотата на всички ученици. Хигиенистите да са отговорници за чистотата на клас-

ната стая. Да си обхват сърезултатите в почистването на класните стаи.

5. Да се определят хигиенисти червенокръсти, които да са отговорници за чистотата в коридорите, двора и градината.

През седмицата на чистотата трябва ние, червенокръстите, да докажем, че една от най-главните задачи на Младежки Червен кръст е — разпространяване здравната просвета и хигиена и да се грижи за личното и обществено здраве.

СЪОБЩЕНИЯ

— За проведена активна червенокръстка дейност Върховното управление на Б. М. Ч. К. награждава с едногодишен абонамент на сп. „Аз служа“ учениците:

От Св. Врачката смесена гимназия: Крум Гиззаков, Илия Гиззаков, Георги Керадинитров, Книгина Витанова, Дафина Николава — от VIII кл., Никола Константинов, София Лалева — от VII-а кл., Димитър Костов — от VII-б кл., Иван Смилков — от VI-а кл.

От 26 прогимназия — София: Марияна Христова, Борислав Ангелов и Пейчо Томов.

— Промина в секретариата на Върховното управление. От началото на 1946 г. секретар на Върховното управление на Б. М. Ч. К. е Ст. Райчинов от София.

— За бързото отправление на получаваща се във Върховното управление кореспонденция нека писмата бъдат адресирани като се отбелязва отдела, за който писмото се отнася: външен, организационен, санитарен, детски или сп. „Аз служа“.

— Книжка 2 и 3 на „Аз служа“ завикси, поради затруднения в доставката на хартия.

Книжка 4 от списанието ще излезе най-късно до средата на м. април.

— Статията „Здравеопазването у нас“ от др. В. Геров в настоящия брой е издадена от издателя му „Здравеопазването през изкуствата“.

ЧЕРВЕНОКРЪСТИЦИ. „Аз служа“ е ваше списание. Разпространявайте го. Станете редовни сътрудници на вашия орган. Пращайте дописки, снимки, материали.

ОЪДЪРЖАНИЕ:

Младежният Червен кръст в днешното време — Д-р Г. Ангелов; 25 години Младежки Червен кръст — Ев. Паничерска; Фердинандо Палашано: Световната младежка седмица и БМЧК — Ал. Големанов; Сергей Румянцев — биографични бележки; Носталгия — Сергей Румянцев; Уляна — разказ — Н. Жданов; Новото лечебно средство пеницилин — Д-р Пасков; Снежан човек — стих — Кетя Воденичарова; Паметникът на свободата: Мартеницата — Е. Райкова; Пролет — песен — В. И.; Ръонтгенови лъчи — А. Поликарвов; Санитарната служба през народо-освободителната борба в Югославия — Д-р Д. Петрович; Здравеопазването у нас — Д-р Вес. Геров; Физкултура: МЧК по света; Организационен живот.

Художник Георги Петров.

Печатница „Нива“, ул. Цар Симеон, 72 — София

РЕДАКТИРА КОМИТЕТ.

Редактор Алеко Големанов

Адрес: Бул. Дондуков, 63
тел. 66-18

Год. абонамент
300 лева

